

CİDDİ VE ÖNLEYİCİ BİR 'MADENCİ DENETİMİ'NİN İHDASI VE BEKASI İÇİN; KAMUSALLIĞI DİRİLTEBİLECEK ANTİKAPİTALİST MÜCADELE PROGRAMI GEREKİYOR!

Tayfun ÖZUSLU
Maden Y. Mühendisi

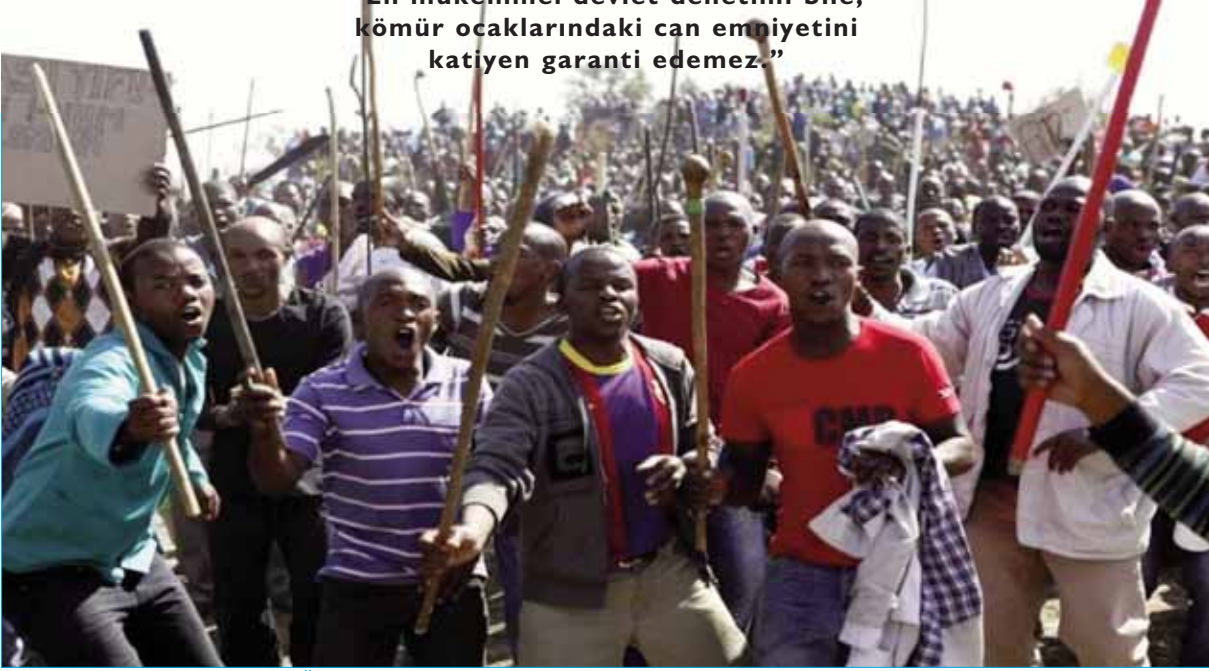
“... Madenci taifesi; öz başına sahaya inebilecek iştihak, liyakat, ehliyet, cesaret ve kudrete sahiptir. Evveli yüzyılda; samodyerjavnost, monarşizm, vs.'nin istibdatları altındayken Voreux'de, Gilfach Goch'da, Lena'nın buzlu taraçalarında, öz başımıza sahaya inen bizdik. Geçen yüzyılda da, Rockefeller vampirinin kadrolu silahendazları ve tam teçhizat eyalet millî muhafızları; Ludlow/Colorado/1914'te, çocuklarımızın üzerine bile makineli tüfeklerle yaylım ateş açarlarken, yine öz başımıza direniyorduk. 1917/Lugansk'ta siyasî iktidarı öz başımıza alaşağı eden de bizdik; 1920/Dortmund'da –toplarla ve tüfeklerle sahaya inip–Kapp'ın hükümet darbesini kafasına geçirenler de, öz başımıza bizdik. 1926/Britanya'da, bütün sınıfı da peşimize takıp genel greve vira eden, sonra da yapayalnız kalanlar, öz başımıza yine bizdik; savaş sonrası/Fransa'da, benzeri türden bir destan yazarken, öz başımıza yola düştük. Keza; 1969/Alpagut'ta ve 1980/Yeni Çeltek'te de özyönetim düzenini kuran ve –kelebeğin ömrü kadar kısa bir süre için olsa bile– öz başımıza yaşatanlar, yine bizlerdik... Glofa Tıvr/G. Galistan madencileri ise, 1995-2008 süresince, ocağın tekül kömür rezervi bitmeden, öz yönetimlerini asla istop etmediler... 1984-85/Britanya ve 1990-91/Zonguldak destanlarını bile, öz başımıza yazmak zorunda kalan da yine bizlerdik. Lanet taze yüzyılda dahi; İspanya'da, Sardunya'da, Yatağan'da, vs.'de öz başımıza sahaya inenler,

yine bizlerdik... Velhasıl, en az 1,5 yüzyıl boyu ‘... acep bu sefer peşimize takılanlar da olacak mı; ihanete uğrar mıyız, yoksa bu işin sonu da hüsrana mı; lokumları ayrı, fitilleri de ayrı ceplere tıkıştırmazsak eğer veya tabancanın emniyet mandalını kapatmazsak, belimizde patlar mı?!’ gibi gaileleri hiç mi hiç iplemeksizin, hin-i hacet zuhurunda, hep öz başımıza sahaya inmeyi hiç savsaklamadık!... Elbette ki, öz başına sahneye çıkmak, pek de matah bir marifet olmasa gerektir; ama dîroka me usa huya ye işte...” (Kul Ali Alangurî, 2012).

Koca epigrafta sayılan evveliyatın dibine tumba olmaya da gerek kalmadı artık... Zira şu an bile; öz başına yola düşen bir avuç Yatağan madencisinin, koskoca bir konfederasyonun sağır odalarını, duvarlarını sarstığında kopan zangırtı, kulaklarımızda yankılanmakta halâ... Kamusalığın –Özal saltanatından bu yana– ha bire mezarın dip kuytu-larına kakıştırıldığının bilincinde olan, Yatağan madencileri ve EE işçileri; mevtanın acilen ihyası ve bekası hususunda, hin-i hacet zuhur ettiğini kavrayıp öz başlarına sahaya indiler. Hem de “... hele önce mufassal bir program öngörülün...” diye beklemeksizin, ihanet ve hüsrana uğramaktan hiç korkmaksızın, vakit eriştiğinde hiç tereddüt etmeksizin... Zira zaten tarihimiz böyleydi işte... Kamusalığın baş düşmanının –24 ayar simgesi olan– Başbakanlık Özelleştirme İdaresi'nin¹ tam karşısına kurdukları mütevazı ve epik çadırın içinde, haftalardır öz başına direnenler; 1,5 yüzyıllık öz

**“En mükemmel devlet denetimi bile,
kömür ocaklarındaki can emniyetini
katiyen garanti edemez.”**

21. Yüzyıl: Afrikalı Madenciler Ücret Kavgasında

tarihlerinden bihaber olmalarına rağmen, yine de yerel öz tarihimizi yazıyor işte. Yoksa, o epik çadır-dakiler muhallebici, kurabiyeci, tuhafiyeci falan mı? Yoksa; epigrafta özetlenenlerin gerçek kişi ve olaylarla hiçbir ilgisi yoktu da; müellif, onları büyük bir aynanın içinde mi görüyordu; üstelik ayna da dumanlıydı ve olmayan bir gezegende mi volta atıyordu?!...

Kömür ocaklarında, ciddi ve önleyici emniyet teftişlerin; nasıl bir kurumun merkezî güdümünde, nasıl bir meslekî eğitimden geçen ve hangi tür ehliyet, liyakat, tecrübe, sorumluluk ve yetkileri haiz kadrolarca yürütüleceği konusunda –Odamızın hem organları, hem de uzman üyeleri eliyle– binlerce sayfa yazılmıştır. Periyodiklerimizden, teknik kongre kitaplarımızdan ve diğer didaktik yayınlarmızdan derlenip toparlanan, muhtelif komprime evrak da –yasal yükümlülüğümüz gereği– bilgilendirme amacıyla hem kamuoyu ile paylaşılmış, hem de alâkadar mercilere arz edilmiştir. ½ yüzyıllık işleyişimiz, yine bu minvalde sürmektedir; ancak:

- Gelip geçen hükümetler, “teklif ve tavsiyeler”imize pek kulak asmamakta;
- On yıldır hükümferma olan sonuncusu ise; lafımıza hiç mi hiç kulak asmadığı gibi; yasanın bizi “.... teklif ve tavsiyelerde bulunma...” ile görevlendirdiği hükmünden rahatsız da olmakta ve bu

yükümlülüğü, kendisinin icraatını kısıtlayıcı bir siyasî faaliyet gibi mülâhaza etmektedir...

Yukarıdaki manzara muvacehesinde; devlete tavsiyede bulunma konusunda, haddinden çok görev ifa edilmiş ve artık lafın bittiği menzile erişilmiştir. Kaldı ki, en mükemmel bir devlet denetimi bile, kömür ocaklarındaki can emniyetini katiyen garanti edemez... Ve bunun için de, devlet; kendi tekelinde olan denetim erkini takviye amacıyla, ocaktaki oto kontrol uygulamasına – sadece özel mevzuat ahkâmı mucibi– cevaz verebilmektedir.

Otokontrol (öz denetim) ise; biri işveren (devlet ya da şirket) ve diğeri de madenciler olmak üzere, her iki taraf arasında bağtlanacak toplu sözleşmelerle yürümektedir, olması gereken de budur... ANCAK:

Yukarıda açıklanan işleyiş; yalnız metropol ülkelerde hayata geçmekte ve demokrasi mahrumu ülkelerde ise, kâğıt üzerinde kalmaktadır... Şöyle ki; işveren devletse eğer, emniyet servisleri kızak makamı gibi görülmekte ve hepimizin öz canını zimmetlenip işkolumuzun en kutsal görevini üstlenen emniyetçiler, sürgün gibi horlanmaktadır. Özel sektördeki durum ise; “çağdaş ileri teknoloji şampiyonu” ilan edilen Karanlıkdere emsalinden de daha zelil bir kepezeliktedir!...

21. Yüzyıl: Ücret Kavgasına Giren ve Elllerinde Tahtadan Başka Bir Şey Olmayan Madencilere Ateş Açıldı... Onlarca Madenci Tumba Oldu; Polisin Gerekçesi: “Nefsi Müdafaa”(!)

Ülkemizdeki maden işverenleri –otokontrol beri dursun– devletin çapsız carî uygulama ve yaptırımlarını, katlanılması gereksiz bir maliyet unsuru gibi algılamakta; ayrıca, emniyet kadrolarının veya –yeni icat– İSİG uzmanlarının aldıkları ücretleri de, bir tür yasal haraç gibi görmektedir. Velakin aynı işveren taifesi; gün gelip de savcı-yargıç karşısına dikildiğinde: “... Teknik konulara bizim aklımız ermez; o işe bakan yetkili ve sorumlu uzmanlarımız var...” gibi klişe ifadelerle, güya haraç verdikleri öz insanlarımızı, birer günah keçisi gibi kullanacak kadar seviyesizleşmektedir de!... Ayrıca, işverenlerin –İSİG işleyişi konusunda takındığı– marazî ve hayatî tehlike endükleyici tutum ve davranışları; sadece maden ocaklarına değil, her tür işyerine de, epidemik bir hızla bulaşmıştır. Soma’da olup bitenin temel nedeni de –bodoslama tanımla geçilen– aynı patolojik fenomenin sonucu olan vahşetten kaynaklanmaktadır.

Bu makale, derin teknik ayrıntılara girmeyecek ve aşağıdaki kısa evveliyat yolculuğunun ardından, manşetteki sadede gelecektir.

“... İlle demiraç² tutturacağız diye; ayının ağaca abandığı gibi kömüre abanmayım... Arada bir arkasını da kollamayın zınhar ihmal etmeyin ha. Evvela

Emniyet!...” (70’lerin Başı / Kartiye Şefinin Biri).

“... Ocakta kedi gibi gözünüzü yumup oraya-buraya pısmayın; gözünüzü dört açarak gezin ki, beni de günaha sokup gözünüzemaym. Bilakis³ ayak arkasını çok iyi kollayın; tabanı silin, süpürün, ne ederseniz edin; arkada kömür bırakmaym. Ortalığı bir tütürürsek; el alem bize güle-güle geçer, tövbeler olsun ki!...” (70’lerin Başı / Bir Diğer Kartiye Şefi).

Bu satırları karalayan; hasbelkader, Füzyon⁴ öncesindeki arkaik şeflerin öz kalfaları çıraqları ile çalışma şerefine ve bahtıyarlığına nail olduğunda, yukarıda anılan fırçaları (ve çok daha suntuurlularını da) kulaklarıyla işitmişti. Kaldı ki, kadim şeflerin bizzat kendileri ile çalışan ağabeylerimizden kimilerinin başı da halen sağ yani...

Çoğunluk anlasın diye –maalesef– dipnot inme ve satır arası okumayı gerektiren epigraf metinleri, neyi hatırlatıyor?... Kadim madenciliğin –olmazsa olmaz– icabı olan ahlâk, adap, terbiye, disiplin kavramlarının, itibar önceliğine mazhar olduğunu hatırlatıyor... Örneğin, mübarek kısa konuşma kültürünün demirbaşlarından olan, “kömüre abanma” mecazı açılacak olursa: ‘Ula tamam, 3-5 kuruş

Aglebi ihtimalle, vukuat ikindisi –ortalık ana baba günü olmadan– kayda geçen yukarıdaki manzara; ancak ve ancak, çoklu grizu + toz infilaklarının ardından, arterlerdeki trafiğin dahi felç olduğu ve ocak idaresinin, her sistem ve şebeke üzerinde, her tür kontrolünü yitirdiği, ender vakalarda müsamaha görülebilir!...

demaraj primi sizin hakkınız, helal olsun; ama hele 3-5 ton da topuk cırmalaya yeltenin; ayağımın altına alır, çığnerim alimallah!...' gibi bir mesaj ulaşıyordu muhabata... Öbür fırçadaki "tüttürme" mecazından meram ise; kesinlikle açık alevli-dumanlı yangın değil de, kitaplarda 'kendiliğinden kızışma' diye tanımlanan lanet sürecin ilk perdesidir. Yani "tüttürme" alâmeti zuhur eder etmez –CO konsantrasyonu ille de kritik limite erişene kadar, "Dur bakali n'oljek ajaba?" diye bekleyip kömüre abanmak yerine– emniyetçilerden özge, teknil mürettebat derhal panodan tahliye edilirdi... Yani, "... aman kuyruk motorunu, redüktörü de kurtaralım, bir ünite daha kurtaralım, milli servettir..." diye hiç kırılmazdı!... Sonra da her tür inşa malzemesi –yerli yerinde– alesta olan, giriş-çıkış barajları –güzelcene– eşzamanlı olarak kapatıldı. Ama birileri, "Biz beceremedik canım panoyu yemesini, kime kısmet olacak acep?!..." derdine düştüğünde; diğerleri de gülmezdi yani, tersine, gereken her tür imecede asla kusur etmezlerdi. Kesin olan şu ki; oxymoronesque "gülmekten geberme" ifadesi, amir ve meslektaşlara ya da –en beteri– çömezlere ("el aleme") rezil-rüsva olmak gailisiyle yüklüydü ki; ahlâk, edep ve haysiyet erbabı olanlar için, öylesine bir zillet de tıpkı ölmek gibi bir şeydi işte...

Yukarıdaki manzara ise, 24 ayar bir tarihî ibret vesikası olsa ve her öğrenciye No: 1 Örnek Vaka diye– mutlaka incelettirilse gerektir. Bu vakada tüttürülen, şu ya da bu pano değil, ana nefesliktir... Tüten beyaz duman da CO değil, CO₂'nin ta kendisi, yani tam yanma başlamış, son perdedeyiz artık (zaten renksiz CO tütse bile göze görünmez). Yani, özgesinin de anlayabileceği bir ifadeyle: Ortalık, öyle uzun bir süre ve öyle bir hışımla yellenmiş ki, kömür beri dursun, kebab bile köz tutmuş artık ve sadece kömür değil, adamlar da tutuşmaya başlamış! Kundaklanmaya dair sabıka dosyasının –en az ½ yüzyıldan beri– kabardığı cümleyle malûm olan, çok kalın bir damarda çalışırken; 50 ppm CO içeren bir yeraltı atmosferi, nasıl "normal" oluyor? Böyle bir ocakta gece-gündüz yaşamının, ayı ile yatağa girmekten ne farkı var?!...

Ayı dendiğinde hemen çağırışan son kelamı da edip, bu yürek paralayıcı soğan doğrama faslını nihayet noktalayarak, sadede gelmenin vakti erişti gibi görünüyor...

"Her mesele hesapla hallolmaz, mühendis dediğin bonsans sahibi de olacak!..." (50'lerin Başı/ Mühendis Yetiştiren Kadim Hocaların Birisi).

"Türkiye'nin 60-70 Mt/yıl değil, 200 Mt/yıl linyit⁵ üretmesi lazım..." (2014-Mayıs, Bloomberg TV/ Prof. Dr. Müh. Güven Önal).

Eski şeflerin –emniyet şefi değil, kartiye şefi olmalarına, yani çıkan kömürden prim almalarına rağmen– öz nezaretçilerini ikaz amacıyla, “kömüre ayı gibi abanma” diye niteledikleri çılgın tempo; en kabadayısından, 500 t/gün ölçekli kartiyeden –taş patlasa– 600 t/gün, yani +%20’lik bir angarya beklerdi; o da sadece ayda bir kaç gün içindi... Karanlıkdere’de ise, mevcut 1,5 Mt/yıl’ın tevsiyatı için, 3,5 Mt/yıl’a zıplayan, yani –eski altyapı üzerinde, koca bir yıl boyu, Allahın yevmiyesi– çocuk okuma gailisiyle, doğru beslenmekten mahrum kalan madencilerden tam +%133’lük bir angarya bekleniyor!... Ne dine, ne imana, ne insafa, ne de vicdana sığacak olan, bunca melun bir tevsiyat projesini kim imzaladı ve hangi makam onayladı?... Ey C. Başkanlığı’nın teftiş heyeti, Ey C. Savcıları; asıl sorulacak soru işte bu; ama görünen de o ki, lanet projenin asıl nüshası, kırklara karışacak... Bunca vahşi bir tempoyu, bir orman dolusu ayı bile tutturamaz ve meydan “daybaşı” gibi vampirlere kalır işte...

Medya ordusuna, “Şimdiye kadar görülmemiş, işitilmemiş, literatüre geçmemiş bir hadise karşısındayız!...” diye dert yanan Patron, bu tespitinde haklı; gerçekten de, hiç görülmemiş bir vaka var önümüzde... Vukuata ‘Ani CO Degajmanı’ gibi bir hafta yapılandırılabilir ve okuyucu bunu beğenir belki; beğenmeyen ise, başka bir ad takabilir olup bitene; ama vaftiz töreninin hiç vakti değil... Kendiliğinden tutuşmaya aşırı teşne olan çok kalın bir damarın işletilmesini yöneten; CO intişarının logaritmik seyir izleyeceğini hesaba katmaya mecbur olduğu gibi, logaritmik karakteristiğinin –kuzu gibi zeminde yatarken– ne zaman bükülüp tırmanacağını hissedecek bonsansa da sahip olmak zorunda... Daha değişik bir ifadeyle, herhangi bir diğer kömür ocağında da; bir yandan “normal” yeraltı hayatı sürdürülürken, bir yandan da, “Dur bakali, 50 ppm ne zaman 500’e fırlayacak ajaba?...” diye bekleneydi; öte yandan da, ha bire kömüre abanılaydı; malûm manzaradaki kepezelik literatüre çoktaaaan geçmişti!... (Ya bir de müellif ‘derin teknik ayrıntılara’ dalaydı, okuyucunun hali nice olurdu acep?...)

Lanet hesabı da, bonsansı da kesip, manşetteki sadede dönersek: ½ yüzyıldır devlet denetiminden hayır yok (kaldı ki, en sıkısı bile, can güvenliğini garanti edemiyor zaten). Madenci taifesinin, ne menem bir kompas olduğunu –nihayet– belleyip yevmiye sövdüğü, taşöronlardan otokontrol beklemenin ise, bilmem kimimizden bilmem ne beklemekten farkı yok!... Zira –eski düzende bile, zaten kâğıt üzerinde kalmaya mahkûm edilen– İSİG Kurulları’ndaki söz ve karar sahibi olma haklarımız, taşöron düzeninde hepten kadük oldu. Binaenaleyh, artık iş başa düştü ve ‘Madenci Denetimi’nin ihdası ve bekası için mücadele etmek, artık farz oldu...

“Siz okulumuzu nasıl işgal ettiyseniz, biz de ocağımızı öyle işgal ediverdik işte...” (Alpagut’taki Madencilerin Birisi / 1969).

‘Madenci Denetimi’ nedir? Özyönetimin en ağır bileşeni olan “İşçi Denetimi” nin, işkolumuzdaki eşdeğeridir. Peki, “Özyönetim” nedir? Bodoslama cevapla: Alpagut ve Yeni Çeltekteki madencileri her nasıl becerdilerse, aynen öyle becerilecek bir şeydir işte... Ama soru kitabı cevaplanacaksa, iş de epey çetrefilleştir; şöyle ki: Kökü 19. yüzyıla uzanan “İşçi Özyönetimi” (l’Autogestion des Ouvrières, die Arbeiterselbstverwaltung); önce 1848 devrimlerinin (Şubat/Fransa ve Mart/Almanya) dağılmasında zuhur eden ve zamanla 5 kıtada birden tutuşan pandemik bir fenomen olup; hepi topu ¼ bin yıl yaşındaki kapitalizm hükümferma oldukça, başka bir dünyanın var olabileceğini hep hatırlatacaktır! Genellikle, yönetenlerin yönetmeyi artık beceremediği –1871 / Paris, 1913-19 / Meksika, 1917-18 / Petrograd, 1919-20 / Torino, 1936-38 / Madrid - Barselona, 1963 - 66/ Cezayir, 1968/ Paris, 1969 / Alpagut, 1970 - 73 / Şili, 1980 / Yeni Çeltekte, 1994 / Meksika ve 2001 / Şili gibi – kriz ve/veya geçiş rejimleri esnasında neşvünema bulan özyönetimin ziyadesiyle derişik, komprime, bodoslama ve kitabî bir tanımı aşağıda verilmiştir:

“... İşçi Özyönetimi’ne; anarkosendikalist teoriye göre, fabrika ve arazi işgalleriyle ve Marksist Teori’ye göre de, «şirketleşmiş» mülkiyet (= «Vergesellschaftung») [biçemindeki] özel işletmelerin [işçi-

**“Kökü
19. Yüzyıla
uzanan
‘İşçi Özyönetimi’; Önce
1848 devrimlerinin
dağılmasında zuhur eden
ve zamanla
5 kıtada
birden tutuşan
pandemik bir fenomen
olup...kapitalizm
hükümferma oldukça
başka bir dünyanın var
olabileceğini hep
hatırlatacaktır.”**

lere] transferiyle erişilebilecektir... «Hisseli Kapitalist Teşebbüsler» [AŞ'ler(?!)] ise; «kapitalist üretim» tarzından, «ortaklaşa» mülkiyete [erişim sağlayan] bir tür üst geçit gibi addedilmektedir..." (V. İ. Lenin, 1923⁶).

Tekmil gezegenin carî konjonktüründe, işçiler için, krizsiz tek bir gün bile geçmediği dikkate alındığında ise; "İşçi Özyönetimi"nin nesnel koşulları –her tür zaman ve mekân koordinatında– sürekli alesta vaziyettedir ve bir Oda yayınının kapsamına, ince siyasetin bu kadarı bile –kifayetten de öteye– kalın gelse gerektir!...

Özyönetimin en önemli bileşeni olan İşçi Denetimi ya da öz iş kolumuzdaki ismiyle, Madenci Denetimi; can pazarı kömür ocaklarındaki ölümlerin asgari düzeye inmesi ve giderek sıfıra müncer olmasının mutlak önkoşuludur!... Zira maden kazalarında "Sıfır Ölüm"; lanet taze yüzyılda değil, geçen yüzyıldaki modern madencilik bile, her tartışmadan vareste tutulmuş olan –olmazsa olmaz – demirbaş şartıdır ve her ocağa farzdır...

Çağdaş madencilik amentüsü olan "Sıfır Ölüm" hedefine ise; ne devletin, ne patron emniyetçilerinin, ne fennî nezaretçinin, ne de yasa

Sermayesiz Bir Dünya Mümkündür ve Daha İyidir
Eylem Birliği + Direniş + İlgal + Kendi Ürettiğini Kendi
Yönetme = Özyönetim

“Öz yönetimin en önemli bileşeni olan ‘İşçi Denetimi’; can pazarı kömür ocaklarındaki ölümlerin asgari düzeye inmesinin mutlak önkoşuludur.”

zoruyla danışılan İSİG Uzmanlarının denetimi ve gözetimi yoluyla değil; ancak ve ancak:

- Aynada-arında –yani ölümün ta kendisinin sadece bir kaç karış berisinde– Allahın her yevmiyesi, bir vardiya boyunca muttasıl dikilip duran ve
- Lanet zar-zor düzeninin istibdadı altında, yine ölümün ta kendisiyle köşe kapmaca oynayarak ömür tüketen, bahtı kara madenkeş taifesinin, yine ta kendisinin bilinç, beş duyu ve bonsansının devreye girmesiyle erişilebilecektir...

Gerçek bu merkezdeyken, madenci taifesinin “alışılmadık bir ‘ince pus’, koku, sıcaklık artışı, kulak zonklaması, uğultu, vs.” gibi –doğal algılara müstenit– ikazları hiç iplenmez. Zira ocak idarelerinde yaygın olan genel kanı çerçevesinde: “İşçi; cahildir, hiçbir boktan anlamadan hep uydurur ve döve-söve defedilir; zira CO, CH₄, CO₂ kokusuzdur...” ve beyefendilerin bildiği-algıladığı da, kokudan öteye geçemez... Örneğin, herhangi bir x,y,z noktasındaki bir kömür çirtiği –piroliz sıcaklığına ulaşacak kertede– bir kızışmaya maruz kaldığında; uçucu madde nüfusuna kayıtlı ağır C_nH_(2n+2) sülalesinin efradı da –mahpus olduğu kömür zindanından firarla– ocağın atmosferine karışabilir. Madencinin de anlayacağı bir ifadeyle, gaz fazındaki katran ince bir intişara geçebilir. Deli bozukların midesindeki rakının (velev ki, hepi topu iki karınca bacağı olsun), sofradaki domatesin, hıyarın mis gibi rayihaları, onlarca m öteden bile kokar da; katranın “iblisane kokusu”⁷ nasıl duyulmaz? O sıcaklıkta hasılı ve intişarı kaçınılmaz olan CO₂'nin ‘ince’ beyazı nasıl görülemez? Dışarıda vaki ani hava basıncı değişimleri, içerideki insan bedenini nasıl etkilemez? Böyle sorular, ocak amirlerinin çoğunun aklına niye düşmez? Grizunun baca aynalarını ‘vıcırya-vıcırya, fısırya-fısırya’ kavlattığını, kanalları, şlam havuzunu ‘fokurya-fokurya’ kaydattığını; kuyu dibinde biriken suda çözünmüş CO₂'nin –suyun seviyesi düştüğünde– koskoca kuyuyu, kapağı açılmış bira şişesine çevirdiğini; madenci gözünden özge, hangi uzaktan algılama ve erken ikaz sinyalizasyon sisteminin elektronik gözü görebilir ki?!...

Binaenaleyh, asıl Madenci Denetimi'nin müdahil olmadığı bir ocak denetimi –1½ yüzyıllık tecrübeyle de sabit olduğu gibi– hiçbir işe yaramaz!... Velâkin Madenci Denetimi'nin hayata geçebilmesi için de, müstakim bir sendikal örgütlenme zihniyeti farz olsa gerek. Bu farzın edası için, ayrıca, madencinin öncelikle yine ta kendisi için, kendi mücadele bayrağını açması da gerek. Peki, müstakim bir sendikal örgütlenme zihniyeti nasıl olmalı? Siftah, sendikanın kurumsal sorumluluğunu, “salt aidat kesip zam alma...” sınırına kadar daraltan müflis zihniyetten istigfar edilmeli ve ayrıca:

İşkolumuzda çalışanların çoğunluğunu tescil ve temsil eden iki federasyon da; çağdaş maden emniyet kavramlarını incelemeli ve bu ana temaya ilişkin carî politikalarını, örgütlenme zihniyetlerini, propagatif ve eğitsel etkinliklerini; gözleme-izleme yöntemlerini; gelenek, görenek ve itiyadını sorgulayıp yeniden gözden geçirmelidir!... Madencinin öz vicahinde ve kendisi ile birlikte yürütülmesi gereken bu muayenenin sonucunda; bütün yararlılar ile doğrulara ilişilmeyip, kalan zararlılar ise, kökünden sökülerek ayıklanmalıdır... Madenci Denetimi'nin lâıyınca ihdası,

sadece ocaklarını değil, öz sosyal çevrelerini (köyü, mahalleyi) de kapsama alabilecek kapasitedeki bir örgütlenme zihniyeti gerektirmektedir... Zira öz ocaklarını etkin ve önleyici sonuçlar alabilecek kertede tarassut altına alabilen bir Madenci Denetimi; mahallelerdeki ekmek fiyatının oluşumuna müdahil olamıyorsa eğer, sistemin bekası akamete uğrayacağı gibi, ihdası da laçkalaşacak ve sonra da ellerinden su gibi kayıp tumba olacaktır!...

Haddizatında –ister meşru hak iktisabı, isterse hukukî vecibe yükümlenilmesi açısından olsun– ocaklardaki otokontrol sistemi, işverenin tekelindeki bir kurumlaşma tarzı olmadığı gibi; Madenci Denetimi de, kesinlikle ütopya değildir ve meşrudur. Meşruiyetten meram –İSİG Kurulları örneğinde olduğu gibi– mevzuatta yazılı olduğu halde, pratik işleyişte hep kadük olmaya mahkûm bir yasallık değildir. Asıl meram; Soma'yı unutturmamak için

sokağa dökülen –tersane işçisinden, sağlık emekçisine kadar– bütün sınıfın ve –Siirt'ten, İstanbul varoşlarına kadar– bütün halkımızın vicdanı indinde iktisap edilen bir meşruiyettir!... Ayrıca, dünya madencilerine has hayat tarzları, gelenekleri ve kurumlaşmalarının işlevsel gerekleri açısından, Madenci Denetimi de; bir potansiyel olarak tarih boyunca mevcut olmuş ve daha önceden sıralanan muhtelif örneklerde vaki olduğu gibi, ete kemiğe de bürünmüştür. Keza, malûm 1990-91 Kış Epizodu'nda kök salan grev komiteleri de gökten zembille inmemiştir; tersine, aynı potansiyelin kinetize olması ve iki yüzyıldır genlerimize programlanan aynı geleneklerin –anında işlevselleşip– kuvveden fiile terfi etmesi sonucunda zuhur etmiştir.

“Madenci Denetimi'nin layıınca ihdası, sadece ocaklarını değil, öz sosyal çevrelerini (köyü, mahalleyi) de kapsama alabilecek kapasitedeki bir örgütlenme zihniyeti gerektirmektedir.”

Şubeler bünyesinde kurulacak ve merkez yönetimi ile teknik servisin kumandası altında işlev görecektir. ‘Maden Emniyet Komiteleri’ kurulup yaşatılmalıdır!... (‘Komite’ denince, hemen heyecana kapılmak gerekmez; bu yeni oluşuma, “çalışma grubu” gibi bir ad bulunabilir.) Emniyet Komiteleri'nin kuruluş kadrosunun –şube başkanı, 1 şube yöneticisi, 2 emniyet nezaretçisi ve işçiler tarafından doğrudan seçilen 3 üyeden oluşan– 7 kişilik bir öncü nüveden ibaret olması başlangıçta yeterlidir; daha sonra, bu kadro her uzunayağa kök salabilecek kadar zenginleştirilmelidir. Komitelerin çalışma usûl ve esasları ile eğitim programlarına ilişkin olan diğer ayrıntı manzumesi ise, bu makalenin boyunu fersah-fersah aşar...

Neden mücadele? Her hangi bir madenci denetimi rüşeyminin neşvünema bulacağı en velûd ve jerminal doğal habitat; can pazarı olan Soma ve Zonguldak Havzaları'ndaki ocakların ta kendisidir. Madenci genetiği, insan bilinci, vs. beri dursun; hayatî tehlike algılayan her karıncanın DNA'sında kayıtlı olan içgüdü bile baki kaldıysa bedende, direniş de en doğal biyolojik davranıştır ya hani... İşte aynen onun için mücadele!... Can pazarı vardiyalara giren; en temel insan hakkı olan öz canını savunmak için bile maçasını kıpırdatmayacaksa, 18. Yüzyılın da ötesindeki köyüne dönse sezadır artık; işte onun için mücadele...

Ana fikrin ana zikri ise, şu:

1. "... Hay sensörünün de, detektörünün de, uzaktan algılamasının da, "ileri teknoloji"sinin de..." diye girişip; tıpkı dedelerimiz gibi, elimize bir kanarya kafesi alarak (hiç olmazsa, koltuğumuzun altına bir tavuk sıkıştırarak) inseydik ocağa, biz bu vartayı çok daha az bir kayıpla atlatmasını, çokta-
aan becermiştik!...

2. Madenci Denetimi'nin ihdasını ve bekasını sağlayamadığımız sürece: Tıpkı I. Mükellefiyet vaktindeki dedelerimiz gibi, "Hava parladı; cövüz bitti, keş de bitti, inekler de savmıya (...)" diye, daha çok kaşıyıp dururuz garip başımızı; ama başımız bittten, sırtımız sülükten ve (...) de (...)ten asla kurtulmaz!..

Dipnotlar

1. Kurtuluş Parkı'nın karşısındaki, eski TDÇİ Gn. Md. Binası'nın ta kendisi...
2. Fransızlardan tevarüs eden ve tarihin çöp sepetini çoktan boylayan, illet bir geleneksel uygulama için kullanılan, demaraj (démarrage = termik makinelerin ve motorların ilk harekete geçiş evresi) tabirinin, köylü ağzındaki metamorfik sureti; Türkçe madenci jargonuyla da, 'zarzor'... Grup dönümlerinin ilk birkaç günü uygulanan ve sadece pano personeli lehine tahakkuk eden "demaraj primi" uğruna, madenci taifesi çılgın bir tempoyla kömüre saldırdı. Çılgınlık

bazen o kertede azıttı ki, işin ucunu –güya hiç çıkartmaksızın– topuk hırsızlığına kadar da uzatırlardı(!)

3. Vaktiyle, "bilhassa" (= özellikle) kelamını ikame eden bu galat-ı meşhur; artık tedavülde değil...
4. Havzayı Fahmiye'de ruhsat ve imtiyaz sahibi olan, yerli-yabancı şirketlerin alayının birleştirilmesi ve ardından da kamulaştırılmasının yolunu açan 1940/3867 tarih/sayılı "Füzyon Kanunu"na atıf var; füzyon –yaygın kanının tersine– bir madenci tabiri değil; Türk Ticaret Hukuku'nun hükümlerinde anılan bir tabirdi.
5. 200 Mt/yıl'lık linyit istihraç kapasitesinin bazı emsal eşdeğerleri: Yeraltında –düz hesap– 57 tane Karanlıkdere veya 36 tane Çayırhan (ülkemizde –gerçekten de– en ileri teknolojinin uygulandığı yangınlı ocak); açık işletmede ise, 11 tane de Afşin-Elbistan... Hesabın yorumu okuyucuya ait!
6. Über das Genossenschaftswesen, Januar 1923; Lenin Werke, Dietz Verlag Berlin, 1973... Tanımda [] içinde geçen tulûat, mütercime ait; hem (), hem de «» içinde geçen –Almanca bir metindeki– Almanca eşdeğer ise, aglebî ihtimal, Rusça orijinal nüshaya ait; diğer «» kümesinin kime ait olduğu ise meçhul... Marks'ın zatî jargonunu anlamak ise, Lenin gibi dehalar için bile –zordan da öte– bela zanaat olsa gerek!
7. Bu niteleme, kömür aforozunun borusunu 18. Yüzyıl ortalarına kadar öttürebilen Vatikan'a aittir...
"Madenci genetiği, insan bilinci, vs. beri dursun; hayati tehlike algılayan her karıncanın DNA'sında kayıtlı olan içgüdü bile baki kaldıysa bedende, direniş de en doğal biyolojik davranıştır..."●

**"Madenci genetiği, insan bilinci, vs. beri dursun;
hayati tehlike algılayan her karıncanın DNA'sında kayıtlı olan
içgüdü bile baki kaldıysa bedende,
direniş de en doğal biyolojik davranıştır..."**

**"Madenci Denetimi,
kesinlikle ütopya değildir
ve meşrudur."**